

15.

ACC. N:R M. 16459: 1-16.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Kerstin Dahl*
Härad: Berättare: *Tage Lilja, Van Drövens väg 8,
Lund*
Socken: *Lunds stad* Berättarens yrke: *orgelbyggare*
Uppteckningsår: *1965* Född år *1904* i *Lund*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Stadstraditionen I s. 1-16.

*LUF 126
a-0*

Skriv endast på denna sida.

M. 16459.

Ifylles av uppgiftslämnaren

Berättarens namn: Trage Lilje
" födelseår: 1904
" födelseort: Mariegatan 6 Sund
" yrke: Stapelbyggnare

Makes/makas namn: Ida Axelsson-Malmgren
" födelseår: 1906
" uppväxtort: Sund - Klagenys
" yrke: f.d. husförvärdassistent

Faders namn: Sven Johan Persson Claus Lilje
" födelseår: 1877
" uppväxtort: Kyrklundinge
" yrke i staden: Byggnadsarbetare
" yrke före ev. inflyttning till staden: _____

Moders namn: Ida
" födelseår: 1879
" uppväxtort: Stora Hamne
" yrke i staden: Beqvär
" yrke före ev. inflyttning till staden: _____

Farföräldrars yrke: Glaus / Indell soldat, skoleläsare
Morföräldrars yrke: Jönsson (Rickardi) holl. Kuehl
Antal syskon: 5

15.)
ACC. N:R M. 16459:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

YRNEN OCH SYSSLSÄTTNINGAR.

Tage Liljas far var byggnadsarbetare och arbetade på olika byggen. Det var ett kolossalt slitjobb och troligen litet betalt. På vintern gick de arbetslösa, eftersom byggena låg nere då och det kunde bli lijtet knivigt hemma. Modern fick litet pengar på att gå i hemmen och tvätta och slita och fara illa. När man började bygga lasarettet, arbetade fadern där. Det var ibland svårt att få lönen att räcka till för en familj på 8 personer. 2 av barnen dog i "galopperande lungrot" när de var 13-14 år gamla. Själva arbetet var oerhört tungt, det fanns inga hissar på den tiden, bara stegar som de fick klättra upp och ned på och bära allt byggnadsmaterialet på ryggen. Så fort en byggnadsarbetare fick se att en tomt röjdes, gick han dit och frågade om jobb. Man anlätade ingen arbetsförmedling eller någonting sådant. Arbetet gick för det mesta sin jämna lunk, men vid taklagsfesten kunde nog byggmästaren bjuda på litet öl och brännvin. Varje fredagkväll var det avlöning och pengarna användes naturligtvis på olika sätt i olika familjer. Fadern umgicks mest med en bror på gasverket, som hade en koloni-trädgård. Där satt de och kopplade av med en kaffegök på lördagseftermiddagen. Han var också extra brandsoldat i borgarbrandkåren. Han hade en svåger "som var litet befäl där". Denne svåger ordnade så att det lades en alarmklocka från stationen och ner till Liljas bostad, så att han skulle kunna rycka ut snabbt vid behov. Barnen i familjen gick ärenden för dem på brandkåren och kunde på så sätt få någon liten extra favör av något slag. Varje söndag hade extrapersonalen övning på Drottensgatan, där stationen låg i ett mycket litet hus. 1 par hästar hade de, men de lånade extra hästar av renhållningsverket vid behov. När alarmet

ACC. N:R M. 16459:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

gick skulle ångsprutan tändas på och hästarna selas och sedan skulle man ut med de stora vagnarna, vilket var ganska besvärligt, för gatan var så smal att man måste backa in på gården mitt emot för att svänga eller vända. I brandvagnen med slangar och sprutor och ringklocka åkte chefen och efter följde en stegvagn. Fadern slutade i borgarbrandkåren när han blev ovän med kaptenen där.

Så länge Tage Lilja kan minnas tillhörde fadern grov- och fabriksarbetarnas fackförbund, men han var inte starkare engagerad. På vintern när det inte fanns några byggnadsjobb sågade han ved ibland. Man hade också kredit hos Hökaren och det var nog många räddning. Nere i Nöden låg det ett hökeri i snart sagt varje hörn. På Prennegatan vid Tvärgatan var hökare Pramberg och på Prennegatan vid Korsgatan var hökare Blomberg och mitt emellan dem låg bindgarnsfabriken. Där jobbade ofta ensamma mödrar, av vilka det bodde ett tämligen stort antal i Nöden. I Korsgatan låg det en barnkrubba ^{Det var som stog för barnskolan}. Där fick många barn vara, när föräldrarna jobbade. Man kunde se dessa ensamma mödrar, som hade det ganska fattigt, komma från hökarn med ^{ett} sikt sill och kokt potatis, som man kunde köpa där. När de köpte kol, köpte de en spann och spånved en bunta. Herr Liljas far fick med sig ved i säckar från byggerna när de hade rivit någon byggnadsställning.

Även barnen i familjen Lilja fick vara på barnkrubban vissa tider när modern var borta och arbetade. Herr Lilja minns inte så mycket därifrån, mest att man skulle sova en timme på eftermiddagen, något som inte var populärt hos någon unge, särskilt som det fanns gungor ute på gården som hägrade. När barnen blev litet äldre (Tage var äldst av syskonen) fick de klara sig själva och ta hand om varandra hemma. Herr Lilja blev då något av en specialist på att steka plättar, som han gav sina syskon att äta, när modern inte var hemma. De övriga syskonen fick

ACC. N:R M. 16459:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

hjälpa till så gott de kunde med städning och annat. När modern kom hem på kvällen fick hon börja lappa och laga och tvätta för allt sådant måste ju också skötas om. På lördagskvällarna spelade karlarna kort. De brukade hålla till i en trädgård där det fanns ett litet lusthus, eller i koloniträdgården som låg mellan Trädgårdsgatan och Mariagatan. Den delades av 4 stycken. Man spelade om pengar mest ett spel som kallades "Auktion" och ibland höll man på ända till söndagsmorgonen. En del karlar som var passionerade kortspelare, gick till "Dödens" gård och spelade. "Döden" hade häst och körde sand från Lomma och sålde den i staden. När man spelade, använde man den tomma sandkärnan som spelbord och stod runt den.

Prennegatan 5 kallades Godtemplarhuset. Mitt emot bodde ett "dåligt fruntimmer" i ett eget hus. Pojkarna i kvarteret tyckte att hon var spännande och höll sig ofta i närheten av huset.

Tage Lilja var anställd hos hökare Isgren på somrarna när han hade lov från skolan. Frun skötte butiken och gubben själv var lykttändare. Lilja sprang ärenden och för det fick han 2kr. i veckan, pengarna tog föräldrarna hand om, men gav barnen en slant (10-25 öre) när de behövde. Bio kostade 10 öre då, men om man sprang ärenden åt damen i biljettluckan kunde man få komma in gratis. En sommar hjälpte modern till på ett pensionat i Bjärred och Tage fick också bo där mot att han hjälpte till med en del småsaker som att bära ved o. dyl. Det var en härlig vistelse med massor av tillfällen till bad. När de var i staden på sommaren brukade de bada i Höje å eller gå till Lomma för att bada där. Några fortskaffningsmedel hade pojkarna inte. Fadern däremot ägde en cykel, utan frihjul. Den betraktade han som en verklig klenod och bar in varje kväll och ställde

ACC. N:R M. 16459:4

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

utanför dörren för att ingen skulle ta den.

BOSTAD.

En som hette Ripa byggde alla husen där nere i Mariagatan, åtminstone 3, 6, där Liljas bodde och 7. Ripa hade anställt en vicevärd som hette Matsson och hade varit polis. Han bodde i samma hus som Lilja. Han var mycket barsk, men var rädd för sin fru, som blev synnerligen förgrymmad när hon märkte att han druckit sprit, vilket inte var alltför ovanligt. Matsson hade ibland "verkäte" som hjälpte till med diverse reparationer (yttre). Tapetsering och målning fick varje familj klara själv, om de tyckte att de ville kosta på det. Mariagatan 6 var ett 1½ plans hus med 3 lägenheter och 3 enkelrum. 2 lägenheter på första våningen, 1 lägenhet och enkelrummen på andra våningen. I enkelrummen bodde ofta ensamma mödrar. Liljas lägenhet bestod av ~~xxx~~ ett rum och kök med vedspis. Efter kriget fick man gas. Lilja vet ej när huset byggdes. Han bodde på Mariagatan från 1904, när han föddes till 1928, när han gifte sig. Han kan inte heller erinra sig hur mycket man betalade i hyra. Vatten och W.C. fanns på gården. Föräldrarna sov i ett av rummen och barnen i det andra. I möbleringen ingick en kista som man använde som förvaringsplats i vanliga fall och som sovplats när det fanns spädbarn i huset. De hade också en symaskin och ett "drängaskåp". Köksspisen var den enda värmekällan, man hade ingen kamin. Man hade inte heller några överläkan i sängarna.

MAT, DRÖCK, HUSGERÄD OCH MÅLTIDSSEDER.

Vanlig husmanskost för det mesta, ärter eller bruna bönor och fläsk, soppor, sill. Inte makrill, det pratades mycket om den under kriget. Till maten drack de mest dricka, som de hade på kaggar.

ACC. N:R M. 16459:5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Far kom hem till middag mitt på dagen. På eftermiddagen fick något av barnen springa iväg till hans arbetsplats med varmt kaffe i en flaska. På fredagarna när det var avlöningsdag vankades det litet extra gott, leverkorv eller dylilkt. Från kōboniträdgården fick de potatis, "rabor", gurka, rödbetor, morötter, och pumpor. Senare (när Tage Lilja kommit upp i skolåldern) odlade fadern även tomater. Men tomaterna hade en för barnen ovan smak, så de spottade ut de första de fick smaka. Fiskhandlaren kom med sin "rullebör" och sålde fisk i husen. Mor bakade själv matbröd på spisen, bakugn fanns inte. Hon var ju egentligen bagerska och brukade hjälpa till i ett bageri på Södergatan. Då kom hon alltid hem med goda kakor. En kaffekvarn fanns i hemmet, men för det mesta köptes malt kaffe hos hökaren. Sylt, gurka och pumpa lades in på hösten. Potatis förvarades i källaren, liksom ved och kol. Under kriget fick de ingen potatis, bara "rabor" och om det någon gång kom potatis på bordet då var det fest.

Måltiderna bestod av morgonmål, middag och kvällsmat och mellanmål någon gång under dagens lopp. På bordet hade de vaxduk, linneduk när det var fest. Var och en hade sina speciella bestick, liksom sin bestämda plats vid bordet. Först satt far, så äldste sonen, Tage, sedan mor och de övriga barnen. Varje måltid börjades med en skiva grovt bröd, för att dämpa den värsta aptiten, men under kriget fick man inte bröd, utan man fick äta sig mätt på "rabor" i stället. Far tog sig en kaffekask då och då och någon gång hände det att de drack en kopp kaffe tillsammans med grannarna, för det var god grannskäjsa.

KLÄDER

Mor sydde åt barnen medan de var små, men sedan köptes färdiga kläder, åtminstone konfirmationskostymen. Den var av mörkblå cheviot. Till den bars en skjorta med

ACC. N:R M. 16459:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

snabbkrage, "fadermördare". Far köpte sina kläder hos Anton Lindgren på Gråbrödersgatan. Judar sålde också litet kläder i husen, men mest på landet. En fru i Nöden handlade med allting, kläder, skor, och nästan vad som helst. Hon försörjde en stor del av folket i Nöden med sådant. De satte sig emellertid i skuld, så hon kom varje fredag och ville ha betalt.

Pojkarna var klädda i "yllegensare" och trätofflor, inga strumpor på sommaren. Far hade också trätofflor på bygget och blåbyxor. När det var kallt, hade han en kavaj, som ju blev tämligen illa medfaren. När det var varmt arbetade han mest med bar överkropp.

På söndagarna var det söndagsskola i församlingshemmet och då skulle söndagskostymen på och man skulle vattenkammars. För övrigt minns herr Lilja inte att det var någon skillnad i klädseln bland dem som bodde i Nöden, annat än att de, som hade det litet bättre ställt använde skor, de övriga kängor.

FAMILJ, SLÄKT OCH HEMLIV.

Barnen sade alltid mor och far, aldrig du. Föräldrarna sade du till varandra och namnet när de talade om varandra. Till släktingarna sade de faster + förnamn o.s.v. Modern skötte själv spädbarnen, sedan lämnades de till en barnkrubba om dagarna när de blivit litet äldre. Någon barnvagn hade man inte. Barnens uppfostran sköttes av modern, men fadern delade ut aga, när de skulle bestraffas för någonting. "En gång följde jag med en bagare ut på landet. Jag tyckte att det var roligt att sitta bakom hästen på karran och tänkte inte på att jag inte fick ge mig av så långt. Det blev sent innan vi kom hem igen och far och mor var ute och

ACC. N:R M. 16459: 7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

letade efter mig. När jag äntligen kom hem igen fick jag stryk av far och sedan fick jag gå och lägga mig utan mat. Han använde aldrig käpp eller så, utan bara handen, men det var inte så bara det heller. Man hade alltid känslan att man hade förtjänat det. Ibland hotade de med att polisen skulle komma och ta en om man inte var snäll, polisen det var liksom den fula gubben".

Barnen i familjen var alltid ute och lekte så länge de fick, till kl. 9 om sommaren, sedan dirkt i säng, för fadern ville gå och lägga sig tidigt, då han ju måste upp i ottan och arbeta.

UMGÅNGE OCH NÖJESLIV SPORT OCH IDROTT.

Efter skolan brukade Lilja tillbringa eftermiddagarna på arbetsstugan för gossar (möjligen en kommunal inrättning). Där fick han bl. a. lära sig att fläta bast-flätor som de sedan sydde på en läst och gjorde skor av. Han fick även lära sig träslöjd, och fick på så sätt lära sig grunderna inom sitt blivande yrke. För 10 öre fick de middag där och innan de gick hem fick de mjölk och smörgås som ett slags belöning. Där gick han ganska många terminer. Fröken Kempf som förestod det hela var en vass tant och rottingen dansade ganska ofta. Det gjorde den i skolan också. En gång var det två grabbar som hade bråkat på skolgården. De agades upp ordentligt och den ene av dem teg och led, medan den andre gick hem och skvallrade för sin far som var med i skolstyrelsen och han ställde då till med ett himla liv.

Helgdagar och söndagar var far och mor mest tillsammans med en bror till fadern och dennes fru. Men på söndagarna hade ju borgarbrandkåren också sina övningar. De rastade ibland sina hästar till Bjärred och då följde barnen med och badade. Någon gång tog hela familjen tåget till Bjärred. Det var Lunds stads järnväg.

7

ACC. N:R M. 16459:8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Det var en högtidsstund för hela familjen, de hade mat med och var borta hela dagen. Ibland gick de också till Folkets Park. Mest på måndagar, då ordnades barntävlingar där (vet ej av vem) med säcklöpning o.dyl. Klockan 5 när far slutade gick han direkt dit och åt sin middag där (sill, potatis, snaps) och låg sedan i gröngräset och tittade på.

Lilja hade en faster i Djurslöv, där var han en gång med en kamrat, de gick hela vägen, men för övrigt kom han ~~inte så ofta~~^{aldrig} till släktingar på landet. Det hände någon gång att man drack en kopp kaffe tillsammans med grannarna men det var inte så ofta, för det mesta skötte var och en sitt.

I Nöden bodde det många pojkar och de var viga som kattor. Den som inte kunde ställa sig på händerna vid Korsgatans hörn och gå på händerna Prennegatan ned till Esplanaden var ingen riktig nödengrabb. En del var verkliga förmågor som sedan kom ut som artister och reste i folkparkerna. En räckgymnast Tengvall, som hade gruppen "Les Tengvallis" kom därifrån, och plåtslagare Ernst Olsson "Atlanta" likaså. Han kuskade också runt med räckgymnaster. Men alla grabbarna höll på med akrobatik. De brukade ordna med cirkus på gårdarna och uppträda. Eller också gick de omkring med ett munspel och spelade och fick en slant för det ibland. På Esplanaden fanns det fasta bänkar och på dem höll man till och lekte. En satt på bänken, en annan stod framåtböjd med huvudet i den förstes knä och resten stod i en halvcirkel runtomkring. Leken gick ut på att någon slog den framåtböjde på baken och så skulle han hastigt vända sig om och försöka gissa vem som slagit. Ofta kom man hem och var både gul och blå. En annan lek var att "byta träd" på Esplanaden. 5-6 stycken stod vid varsitt träd och en var utan. Han skulle då försöka få ett träd, då de andra bytte sinsemellan.

8

ACC. N:R M. 16459:9.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

De körde även med trilleband och pinne så att det rök i dammet och om höstarna pallade de naturligtvis frukt. Gång från Nöden gick då och då ned till Råby och pryglade råbypojkarna eller hade " en stilla fajt" med "Katte- eleverna" Men för de mesta skötte man sig själv. Lilja följde ofta med de större poj- karna till Höje å och badade och lärde sig simma på så sätt att någon av de större kastade ut honom på djupt vatten och då var han helt enkelt tvungen att simma i land. Det var tydligen en vanlig metod och ett hårdhänt led i ut- bildningen. När han blev äldre dansade han mycket i Folk- Parken. Ibland ordnade ett sällskap dans själva och hyrde Stadsparkskafé.

BEMÄRKESEDAGAR I FAMILJEN.

DOP: Prästen kom hem eller också döptes barnen på BB. Lilja minns inga detaljer från sina yngre syskons dop.

KONFIRMATION: Han konfirmerades vid 14 års ålder i Domkyrkan. Gick och läste i ett litet hus på Krafts torg, som inte finns kvar längre. I och med konfir- mationen gick man ifrån kortbyxarna och fick en blå cheviotkostym att ha till snyggt. Det första man gjorde efter konfirmationen var att ta av sig fader- mördaren och försöka se litet äldre ut. Vid kyrkan fick han litet blommor av släktingar och sedan bjöd modern på kaffe hemma för dem. Han minns ej så noga hur det gick till, "men det var i alla fall inte på långt när så festligt som det är i Danmark, där det verkligen är en stor dag i familjen. Här hemma är det ej så förfärligt högtidligt".

SKOLAVSLUTNINGAR: Lilja brukade komma hem med bra betyg och det gladda naturligt vis föräldrarna, men gav ej anledning till några större utsvävningar, litet kaffe eller så.

ACC. N:R M. 16459:10.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

FÖRLOVNING: Den skedde inte heller under några festligare former, de bytte ringar och de var ju så dyra att det fick räcka med det.

VIGSEL: De vigdes i Allhelgona kyrkan av Liljas konfirmationspräst. Förutom brudparet var endast vittnena (goda vänner till brudgummen) närvarande. Bruden bar en mörkblå sammetsklänning och hade ingen bukett. Brudgummen hade mörkblå kostym. Efter vigseln for de hem till sin nya lägenhet i Nilstorp tillsammans med vittnena och drack kaffe. Någon svensex eller möhippa hade inte ordnats innan.

SILVERBRÖLLOP firades inte

BEGRAVNING: Farmodern dog hemma (Södergatan) De ställde upp henne i ett rum bredvid innan begravningen. Det var samma förhållande med fru Liljas far, som bodde på landet (Klagerup). Några släktingar följde till graven och de bjöds på kaffe efteråt.

FÖDELSEDAGAR: Om det gavs någon present överhuvudtaget blev det någonting som de behövde, fast flickorna kunde ju förstås få en liten trasdocka som mor gjort själv och som de blev väldigt glada för.

NAMNSDAG: firades inte alls.

HELGER OCH FESTDAGAR:

NYÅR: Far och mor gick någon gång på nyårsrevy på Folkets Hus, för övrigt var det knappst någonting.

TRETTONHELGEN: Lilja minns ingenting om den.

FASTLAG: De hade fastlagsris och fastlagsbullar.

PÅSK: De färgade ägg på påskafton eller påskdagen och det förekom även ägg-rullning (minns ej någonting närmare om det. Det var i alla fall inte samma

ACC. N:R M. 16459: //

FOLKLIYS-
ARKIVET
LUND

slags ägglekar som de hade på Österlen). Hemma hos fru Liljas föräldrar, som alltså var inflyttade från Klagerupstrakten, var det strängeligen förbjudet att sticka och virka m.m. vissa helgdagar som t.ex. långfredagen.
VALBORGSMÄSSOAFTON OCH FÖRSTEMAJ.

Siste april firades inte på något särskilt sätt. Det enda man gjorde den dagen var att narra varandra april.

Förste maj var det däremot demonstrationståg i vilket Lilja brukade delta tillsammans med sin far. Tåget gick till Folkets Park och efteråt samlades alla där och hade matsäck med sig om det var fint väder.

PINGSTHELGEN.

Då brukade hela familjen ta trelleborgståget och åka med det en bit utanför Lund och tillbringa dagen i skogen.

MIDSOMMAR.

Varje midsommar hade man stång på någon av gårdarna, på Mariagatan mest i det huset där Liljas bodde. Men vicevärden Matsson ~~var~~ var led och sprutade ibland vatten på gården så att allt blev en enda lervälling och man kunde inte vara där och dansa. Men annars så hjälpte gårdens folk till att ordna, barnen plockade blommor och de vuxna klädde stängen, som Lilja tror att de fick från ett åkeri i närheten. Man hade ingen planerad gemensam förtäring men karlarna hade väl sin egen flaska och kvinnorna gjorde kanske i ordning en kopp kaffe frampå kvällen. Det var alltid någon som kunde spela dragspel eller något annat instrument och det var dans till långt ut på natten.

MÅRTEN.

De åt tupp eller kanin, aldrig gås som var dyr mat även på den tiden.

ACC. N:R M. 16459:12.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ADVENT.

Någon adventsstjärna förekom inte, knappst ljus heller.

LUCIA.

Lilja kan inte erinra sig någonting om det.

JUL.

Något julfirande i stor skala som det är nu var det ju aldrig tal om, men litet extra blev det ju alltid. Det skaffades hem litet extra mat-fläskstek risgrynsgröt och apelsiner hade man alltid. Däremot inte dopp i gryta, man hade ju ingen skinka. Julklapparna var inte så stora och många och någon jultomte brydde man sig aldrig om. En julgran fanns dock varje jul, men bara en liten som stod på bordet, det fanns ingen plats för en större. Det var i regel Lilja som ordnade den detaljen, för han hjälpte sin farfar, som sålde granar på torget, med att bära hem granarna till kunderna och då fick han en i belöning. I granen hade de kulörta ljus. Modern bakade också litet extra till julen. Ibland gick far och mor på julotta i Folkets Hus. Grabbarna brukade samlas och spöka ut sig, "julaspöke", och gå runt och sjunga och spexa. Som tack fick de smaka på julgotterna innan de drog vidare till nästa hus.

SJUKVÅRDOCH HYGIEN.

Läkare anlätades inte i vanliga fall vid lindrigare sjukdomar, men Lilja hade ju två syskon som dog och när de blev sjuka kallade man på läkaren. Fadern tog en besk när han hade ont i magen och för övrigt även varje juldagsmorgon. Någon febertermometer fanns ej utan man kände på pannan om

12

ACC. N:R M. 16459:13.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

man hade feber eller ej.

Lilja tror att förlossningarna brukade ske på BB, eventuellt föddes ett av syskonen hemma för han kommer ihåg barnmorskan, något som han knappast skulle göra annars. Hur den övriga familjen klarade sig medan modern var på BB minns han ej, men kan inte erinra sig att man hade någon hemhjälp.

Badkar fanns inte i huset utan man badade i en balja i brygghuset och gick emellanåt till varmbadhuset där det också fanns bastu, men en mycket dålig simbassäng, liten och med kallt vatten. På Mariagatan hade de inte vatten i lägenheten, utan en gemensam vask utanför. Kläder tvättades i källaren.

I husen i Nöden fanns både rättor och annan ohyra. Det orsakade säkerligen föräldrarna en hel del bekymmer men barnen tänkte inte så mycket på det.

Man kunde då och då få se en lägenhet igenklistrad för rökning, men det hjälpte föga så länge det fanns ohyra i lägenheten bredvid.

Rättor jagade grabbarna, det var en sport. Om man gick upp till köttbesiktningensbyrån vid torget fick man nåt öre för varje råttsvans.

SOCIALHJÄLP.

Man kunde hämta mat på fattighuset om man inte hade pengar så att man klarade sig själv. Det fanns också diakoner och diakonissor som hjälpte de fattiga och sjuka, men det var kanske mest vid jul i form av gåvor. Det är svårt att förstå hur de fattiga klarade sig, men de var levnadskonstnärer. Grannar hjälpte varandra så långt de kunde och delade med sig. De gamla kom på fattighuset om de inte hade några barn som tog hand om dem.

KOOPERATION.

Fadern och modern var medlemmar i kooperativa förbundet. Eftersom man gjorde så stora inköp kunde man sälja billigare till dem som var medlemmar.

13

ACC. N:R M. 16459:14.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Fadern var också med i sin sjuk- och begravningskassa. Familjen röstade social-
demokratiskt. Politik diskuterades inte i hemmet och man märkte heller inga
slitningar mellan olika kategorier, var och en skötte sitt. Inställningen till
kungadömet kunde nog vara så och så, det är ett intresse som kommit på senare
tid, men fru Liljas mor var glad för kungahuset och hade bilder på dem hemma.
Det fanns ej hos Liljas men däremot en bild av Branting.

Familjen prenumererade på Arbetet och några veckotidningar, Allers och En ro-
lig halvtimme och eventuellt någon till.

DET RELIGIÖSA LIVET.

Familjen tillhörde statskyrkan, men deltog sällan eller aldrig i några guds-
tjänster om man undantar julottan och den gången när barnen konfirmerades.
Det talades aldrig om religiösa ting i hemmet och man läste aldrig bordsbön
eller aftonbön, men barnen hade ju psalmverser i läxa som de satt och rabblade
högt så det kom ju litet andakt i väggarna i alla fall.

LÄSVANOR.

Det lästes ingenting förutom tidningarna i familjen. Det var över huvud taget
ganska sällsynt med studier i Nöden, men Matsson hade en son som tog studenten.
Han bodde hemma. Det var en präktig människa. Matsson hade också två söner
som studerade till målare i Italien, de fick stipendier. Det fanns flera olika
slags stipendier, ett var Lundbergiska. Liljas föräldrar påverkade inte barn-
ens yrkesval, för fadern hade själv råkat i luven på sin far för den sakens
skull så han ville vad det ville säga.

Lilja gick på kvällskurser i Lunds stads yrkes- och lärlingsskola och arbet-
ade på dagarna. Sitt första ^{yrkes}jobb hade han när han var 12-13 år då han jobbade

en sommar

14

ACC. N:R M. 16459:15.

15
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

tillsammans med en kamrat i en torvmosse i Småland. Hela dagarna från ~~5~~ 6 till 6 med 1 timmes rast. De fick själva laga mat och göra inköp. De fick mer pengar där än om de skulle ha arbetat som springpojkar i Lund men så var det hårdare också och inte heller någon skyddad miljö precis. Hamnsjåare och pojkar^{na} delade hus.

Sedan när han gick som snickarlärling och fick 11 kr. i veckan betalade han hemma så mycket som möjligt, men det var ju inte så mycket. Hans systrar jobbade på Salanders och de bodde också hemma till de gifte sig. För att få litet extra födde Lilja en gång upp två grisar tillsammans med sin blivande svärfar i Klostergården. De sålde den ena och delade på den andra, så då kunde han glädja sin mor med en halv gris till jul.

På tal om läsvanor så gick det ju agenter och sålde allt möjligt på avbet-
alning, en kom var vecka för livförsäkringen. Mor köpte bibeln i små häf-
ten för 10-15 öre stycket av en annan agent som kom med jämna mellanrum.

STADSDELAR OCH SAMHÄLLSGRUPPER.

Inställningen till jugarna i Nöden var kanske litet si och så, men det kunde bero på att de sällan var kroppsarbetare utan affärsmän. Man gick i alla fall och hjälpte dem att tända eld då de hade sin sabbat.

Det fanns alla möjliga sorters människor i Nöden. En lumpsamlare som egentligen hette Hansson, men kallades Knorten för han var så liten. Han gick omkring och drog sin kärra själv för han hade ingen häst och på kär-
ran hade han målat sitt öknamn som alla kände till, men han hade satt en accent över "e" så det blev Knortén i stället och det lät ju genast litet finare.

15

ACC. N:R M. 16459:16.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Hökare Isgren hade en son som alla grabbar var rädda för. Han hade varit i Amerika och det gick rykten om att han hade suttit på Sing^g Sing. Han var fasadklättrare, hade gjort inbrott i Stockholm.

Många av dem som bodde i Nöden gick ofta till en ölhall som låg vid Botulfsplatsen där väntsalen är nu, den kallades för Lusasken av okänd anledning.